רבי שמעון אומר אף על פי שאמרו מלית שלית

קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית

מכל מקום כך הלכה אבל אמרו מי שפרע

מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה

ומאגשי סדום ועמורה וממצרים בים הוא

עתיד ליפרע ממי שאינו עומד בדיבורו

יוהנושא ונותן בדברים לא קנה יוהחוזר בו

אין רוח חכמים נוחה הימנו ואמר רבא אנו

אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו

דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל

דברים וליכא בהדייהו מעות לא קאי באבל

אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לריש

לקיש קרא דכתיב יוכחש בעמיתו בפקדון

או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו

תשומת יד אמר רב חסדא כגון שיחד לו

כלי להלואתו עשק א"ר חסדא כגון שיחד

לו כלי לעשקו וכי אהדריה קרא כתיב יוהיה

כי יחמא ואשם והשיב את הגזלה אשר גזל

או את העושק אשר עשק או את הפקדון

אהדריה מאי מעמא לאו משום דמחסרא

משיכה אמר ליה רב פפא לרבא אימא

מעושק הוא דהדר קרא הכא במאי עסקינן

כגון שנמלו ממנו יוחזרו והפקידו אצלו היינו

פקדון תרי גוני פקדון אי הכי תשומת יד נמי

ליהדריה ולוקמיה כגון שנמלו הימנו וחזר

והפקידו אצלו אי אהדריה קרא לא תיובתא

ולא 'סייעתא השתא דלא אהדריה קרא

מסייע ליה ותשומת יד לא אהדריה קרא

והתניא אמר ר' שמעון מנין ליתן את האמור

למעלה לממה דכתיב יאו מכל אשר ישבע

עליו לשקר ואמר רב נחמן אמר רבה בר

אבוה אמר רב לרבות תשומת יד להישבון

בהדיא מיהא לא אהדריה קרא מתניתא מנלן סדתניא ינתנה לבלן מעל ואמר רב דוקא

בלן הוא דלא מחסרא משיכה "אבל מידי

אחריתא דמחסרא משיכה לא מעל עד דמשיך

והתניא נתנה לספר מעל וספר הא בעי

לממשך תספורת יהכא במאי עסקיגן בספר נכרי דלאו בר משיכה הוא תגיא גמי הכי

ינתנה לספר או לספן או לכל בעלי אומנות

לא מעל עד דמשך קשיין אהדדי אלא לאו

ש"מ כאן בספר נכרי כאן בספר ישראל ש"מ

וכן אמר רב נחמן דבר תורה מעות קונות

ובדקה לוי במתניתיה ואשכח נתנה לסימון מעל

אשר הפקד אתו ואילו תשומת יד

לש א מיי' פ"ז מהל' מכירה הל' א סמג ים ח"ח מ"בווו מדי ח"מ עשין פג טושיע ווימו טיי רד סעיף א: ב' ב מיי שם פ"א הל' א ופ"ז שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קפט: בא ג מיי שם פ"ז הלי מועי שם סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רד סעיף ו [וסעיף יא בהג"ה]: מב ד מיי פ״ו מהל׳ מעילה הל' ט: בוג הו מיי שם הלי י:

תורה אור השלם 1 נפש כי תחטא ומעלה מֵעַל בֵּיהֹוֶה וְכְחֵשׁ מַעַל בַּיהֹוֶה וְכְחֵשׁ בַּעֲמִיתוֹ בְּפָקְדוֹן אוֹ בִתְשׁוֹמֶת יָד אוֹ בְגָזֵל אוֹ ָּעשַׁק אֶת עֵמִיתוּ: ויקרא ה כא

בד ז מיי שם הלי ט:

ַ וְהָיָה כִּי יָחֱטָא וְאָשֵׁם 2 ַן הַשִּׁיב אֶת הַגְּוֹלְה אֲשֶׁר גְּוָל אוֹ אֶת הָעשֶׁק אֲשֶׁר עְשָׁק אוֹ אֶת הַפָּקְדוֹן אשר הפקד אתו או את ָהָאֲבֶּדָה אֲשֶׁר מְצָא: ויקרא ה כג

י קרא זו כג או מכל אשר ישבע ני או נובל אָשֶּׁלְם אֹתוֹ עָלְיוֹ לַשֶּׁקֶר וְשְׁלָם אֹתוֹ בְּראשׁוֹ וַחֲמִשְׁתִיו יֹסֵף עָלְיוֹ לַאֲשֶׁר הוּא לוֹ יִתְנֶנוּ בְּיוֹם אַשְׁמָתוֹ:

רבינו חננאל (המשך) מיהו לא אהדריה קרא בהדיא כלומר בפי׳ כמו הגזל והפקדוז לא אזהר בתשומת יד. מתניתא דתנן . בפ׳ הנהנה שוה פרוטה מז ההקדש וכו' נתנה (ללבן) [לבלן] אע"פ שלא רחץ מעל שהוא אמר לו הרי המרחץ לפניך ורחוץ ואמר רב בלן דוקא לא בעי משיכה דלאו בר משיכה הוא. אבל מידי דבר משיכה הוא לא מעל עד שימשוך איני והתנן . נתנה לספר מעל והא ספר בעי למימשך תספורת. ואוקימנא בספר . דנכרי ליתיה בדינא ^{f)} דלא קני אלא בההיא משיכה. אמר רב נחמז בר יצחק אטו דב נוזכן בו ביוק דבר תורה מעות קונות ובדקה לוי במתניתיה . וואשכח] נתנה לסיטון נואשכוזן נוגנו לסיטון מעל ואע״ג דלא משך פירות דאי לא תימא הכי אי משך צריכא למימר . דמעל הא ודאי הוציאה אלא כיון שנתנה למוכר התבואה מיד מעל קשיא שמעון היא ואנא דאמרי דלא כר' שמעוז. שמעינז מהא דתני ר' שמעון טלית קונה דינר זהב ואין דינר זהב קונה טלית דדהבא טיבעא הוי. אליבא דמאן . דסבר דהבא טיבעא הוי קתני לה ואין הלכה כר׳ מתניתין דתנן הזהב קונה את הכסף אלמא דהבא פירי הוי ומיקני בחליפין בלא אגב קרקע בין במתנה בין כל משא ומתן וכן הלכה זה פירוש הגאון

א) אולי צ"ל דנכרי ליתא בדינא דמשיכה ולא הני אלא בההיא דבפרק איזהו נשך (לקמן דף עד:) מוכח דהיינו ר' שמעון בן יוחמי: ואכור רבא אנו אין לנו אלא אין רוח חכמים נוחה הימנו. ואם תאמר מאי קמ"ל רבא בברייתא נמי הכי קתני החחר

בו אין רוח חכמים נוחה הימנו וי"ל דאשמועינן דאין רוח חכמים נוחה הימנו לאו היינו מי שפרע דקתני נרישה: דברים ואיכא בהדייהו מעות קאי באבל. ואם מאמר ודקארי לה מאי קארי לה וי"ל דהך ברייתא ר׳ שמעון היא דסבר מעות קונות אפילו לריש לקיש ולכך לדידיה כי איכא מעות קאי באבל והמקשה מדמה לריש לקיש דאין מעות קונות לרבנן לדברים בלא מעות לר׳ שמעון: תשומת יד לא אהדריה קרא. הכי נמי לא היה לריך

להחזיר עושק ובשביל שום דרשה אהדריה וא"ת בפ' נערה שנתפתתה (כתובות דף מב. ושם: ד"ה מאי) דאמר אמר ליה אנסת בתי ר׳ שמעון פוטר מקרבן שבועה אפילו עמד בדין מקרא דוכחש כו' יצאו אלו שהן קנס בשלמא לר׳ יוחנן דלא בעי משיכה אלא יחוד אתי שפיר דגבי קנס לא יועיל יחוד אלא לריש לקיש דבעי נטלו וחזר והפקידו אללו כיון שנטלו ממונא הוא ומה שייך לקנם וי"ל דלא קשה כלל דהתם ר' שמעון היא דאית ליה מעות קונות אפילו לריש לקיש ולא בעי אלא יחוד אבל השה בהפלת שנו וסימת עינו מה לריך קרא למעט הא התם אינו פוטר אלא מטעם קנם דמאי יחוד שייך הלא יוצא לחרות וליכא למימר דתבע ליה שניהם הפלת שנו וסימת עינו ויחד לו כלי על דמי עינו כדאמר במרובה (ב"ק דף עד. ושם) שיולא בשן ונותן לו דמי עינו °דהא מוקי לה התם כמ"ד דאין לריך גט שחרור ור׳ שמעון סבר בפרק השולח (גיטין דף מב:) דלריך גט שחרור ויש לומר דשפיר מקרי יחוד ששוחל גופו שכובש בשעבודו ואינו משחררו: בלן דלא מחסרא משיכה. ואס תאמר והא מחוסר חזקה ויש לומר דשכירות קרקע נקנה בכסף כדאמר במרובה (ב"ק דף ענו. ושם) ואם תאמר ומנ"ל דדוקא בלן ויש לומר מדקאמר בסיפא משום שח"ל הכנס ורחוץ שהרי מרחץ פתוחה לפניך ואם תאמר וכי אתותב ר' יוחנן ממתני' וי"ל דר' יוחנן מוקי לה בבלן נכרי אבל ספר נכרי בעי משיכה וריש לקיש ורבא סבירא להו דמיירי בבלן ישראל דומיא דרישא דהתני נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל דאיירי בנתנו לחבירו

ישראל דבנכרי לא שייך מעילה: דהא בעי דממשך תספורת. מכאן אומר ר"ת דהסופר שהשכיר עלמו אם משכו ממנו קולמוס או תער שלו אין יכולין שוב לחזור בהם ואם תאמר מ"ש מפועל דיכול לחזור בו יוש לומר דפועל דוקא דכתיב ביה עבדי הם ולא עבדים לעבדים יכול לחזור בו ולא קבלן: בספר נכרי. ה"מ לשנויי הא מני ר"ש היא כדבסמוך: בתנה דפיפון פעד. ואם תאמר ולוקמה בסיטון נכרי ויש לומר דסיטון הוא מוכר דבר לח דהיינו יין ושמן כדתנן בפרק הספינה (ב"ב דף פח.) הסיטון מקנח מדותיו

אע"ג דלא משך כל הפירות שהרי הרבה פוסק עמו בבת אחת: 636 ויין ושמן של נכרים אסור דהא ברייתא מתניא קודם שהתיר ר"י נשיאה השמן ור"ת פוסק הלכה כר" יוחנן אע"ג דרבא קאמר קרא ומחניחא מסייע ליה לר״ל ®היינו לכאורה אבל אפשר לשנויי כר׳ יוחנן ומחני׳ נמי מוקים לה בבלן נכרי כדפרי׳ ואין ראיה מדלא חשיב לה רבא בפ׳ החולץ (יבמות דף לו. ושם) בהדי ג' מילי דהלכה כריש לקיש משום דר"ל לאו משמיה דנפשיה אמרה דבפ"ב דבכורות (דף יג.) משמיה דר' אושעיא קאמר דמשיכה חונה ולא מעות ולא חשיב אלא הנהו דאמר משמיה דנפשיה דלא חשיב נמי הא דאמר ריש לקיש משמיה דלוי סבא די אינה לשחיטה אלא לבסוף אע"ג דרבא גופי׳ ס"ל הכי בחמיד נשחט (פסחים דף סג.) ובפרק ב׳ דובחים (דף ל. ושם) אבל יש לדקדק דהלכה כר"י דרב נחמן

ואין דינר והב קונה טלית. דלגבי פירות הוי דהבא טבעא: אבר ר' שמעון אע"פ שאמרו. לא גרסינן ר' שמעון בן אלעור (מ) מ"מ. כלומר אף לפי פורענות העתידה לבוא על החוזר: כן הלכה. שאין בית דין יכולין לעכב בידו: אין רוח חכמים נוחה הימנו. אין נחת רוח לחכמי ישראל במעשיו של זה אין דעתם נוחה

עליהם הימנו על ידו: אנו אין לנו. הללה אחרת אלא אינו הגון בעיני חכמים: קחי בחבל. משום דברים שבאו על כך לכלל מעשה אבל מעות לא קנו מדאורייתא. ונפקא מינה לענין איסורא כגון אם קידש בו את האשה לר׳ יוחנן הוו קדושין דמדאוריי׳ קנייה ודידיה הוא לריש לקיש לא הוו קדושין: מסייע לר"ל. דמדחוריי׳ נמי לא קנו מעות להדיוט: תשומת יד. הלואה ואמר רב חסדא כגון שיחד לו הלוה כלי עליה דהוי דומיא דפקדון דאילו כפר בהלואה גרידתא לא מיחייב קרבן שבועה הואיל וניתנה להוצאה: עשק. שכר שכיר: שיחד לו כלי לעשקו. ואי לא לא מיחייב אכפירת שכר שכיר קרבן שבועה דלא מייחד ליה באפי נפשיה כפקדון וגזל ואבידה: וכי אהדריה קרא. להישבון לאחר שהודה כי יחטא ואשם: לאו משום דמחופר משיכה. אותו כלי ולא קנאו מלוה: מעושק דאהדריה קרא. מכיון דאהדריה קרא לעושק דמחסר נמי משיכה לא אלטריך לאהדורי לתשומת יד דמעושק נילף ליה: הכח במחי עסקינן. עושק דאהדריה קרא משתעי בשנטלו שכיר לכלי ממנו וחזר והפקידו אללו: אי הכי. דמאי דאהדר קרא מוקמת בדלא מחוסר משיכה נהי נמי דמשיכה בעינן ליהדריה קרא נמי לתשומת יד ונוקמה בהכי: אי אהדריה קרא לא הוה גמרינן לא סיובסא ולא סייעסא. דר׳ יוחנן לוקמה בדלא משך וריש לקיש לוקמיה בשמשך: השתח דלח אהדריה מסייע ליה. דמדאהדריה לעושק ופקדון וגזל ואבידה ולא אהדריה לתשומת יד איכא למילף תשומת יד במחוסר משיכה ועשק כשמשך: בהדיא מיהא לא אהדריה קרא. שיהא חייב להשיבו ולהביא . קרבן וכי הדר רבייה קרא דומיא דפקדון רבייה בשנטלו הימנו וחזר והפקידו אללו: נסנה. לפרוטה של הקדם בשוגג: לכלן. בשכר שירחלנו בבית המרחן: מעל. ואע"פ שעדיין לא רחץ: ואמר רב גרסינן: דוקא בלן. קתני דמעל הנותן משום דשכירות גמורה היא בנתינת הפרוטה ואין יכול לחזור בו שאין כאן מה למשוך אבל אם נתנה על דבר שיש בה מה למשוך הימנו לא מעל עד דמשיך: הא בעי למשוך.

ביה מה למשוך לא קני עד דמשיך: נכרי. לא שייך ביה דין משיכה

דמיד עמיתך כתיב (ויקרא כה): קשיין אהדדי. ספר אספר: וכן אמר

רב נחמן. כר׳ יוחנן: ובדקה לוי במתניחיה. הגיהה והוסיפה בתוספתה

שסידר ושנה בה: נסנה לסיטון מעל. סיטון חנוני גדול ומוכר פירות

הרבה לחנונים עניים ונותנין לו המעות על יד על יד כשהם מוכרים

ובחחלת הקנייה נוחנין ערבון דמים מועטין על הכל: מעל.

האי שוכר התספורת דבכל מידי דאית

א) [תוספ׳ פ״ג] לקמן מט. [ע"ש] ודף עד:, ג) מעילה ב. ג) ומ"ו לות. ד) וחוליו

הנהות הב"ח (ל) רש"י ד"ה מכל מהום. נ"ב ע"ל פרק איזהו נשך :דף עד

גליון הש"ם

גמ' אמר רכא קרא ומתני'. כעין זה בגיטין דף מח ע"ה: שם וחורו נד ע"ב תוס' ד"ה מוסיף חומש: תום' ד"ה תשומת יד וכו' דהא מוקי לה התם בגיטין דף מב כל"ל: ד"ה והא וכו' וי"ל דפועל דוקא. להדיא מחלקים לקמן דף עז ע"ח ולע"ק: ד"ה נתנה וכו' היינו לכאורה. עיין גיטין דף מח ע"א תוס' ד"ה אי:

רבינו חננאל

אמר רבא קרא ומתניתא מסייעא לריש לקיש קרא רכתיב וכחש בעמיתו רכונים וכחש בעמיות בפקדון או בתשומת יד כגון אדם שנושה בחבירו . מנה וייחד לו כלי להיפרע ממוו הלואחו ולא משרו המלוה. בגזל כמשמעו. או עשק את עמיתו וחזר והודה לו וייחד לו כלי להיפרע ממנו העשק . שעשקו ומדחזינז דאזהר שנשקי ומודורון החוור רחמנא להשיב הגזל העשק והפקדון שנאמר והשיב את הגזלה אשר גזל וגוי ותשומת יד לא אזהר רחמנא לאהדורי ש״מ רחמנא לאהדורי ש״מ דכיון דלא משך ליה לההוא כלי לא קנאו ולפיכך לא חייבתו התורה להחזירו למלוה. ורחיי וממאי דלמא לעולם אע״ג דלא משך קנה וכיון . שהעשק ותשומת יד שניהן . ייחד לו כלי הח הזהיר להחזיר העושק והוא הדין לתשומת יד כי דינם אחד לתשומת יד כי דינם אחד הוא. ואמרי׳ אינן שוין שהעושק ייחד לו כלי להיפרע ממנו העושק שעשקו ומסר לו אותו הכלי וחזר העשוק . והפקידו אצלו דאי לא היפקידו אציד דאי לא תימא הכי היינו גזל אלא לאו שמע מינה כדאמרי׳. אי הכי היינו פקדוז י י ומשנינן תרי גווני פקדון . . חדא דמפקיד מדיליה גביה . וחדא דיהיב ליה העושק כפר בו. ואקשי' וכי תשומת יד לא מהדריה קרא והתני' מנין ליתן את האמור למעלה והוא הפסוק כולו שכ׳ וכחש בעמיתו וגו׳ לתתו למטה בזה שכ׳ והשיב את הגזלה וגו' ת"ל מכל אשר ישבע עליו לשקר כלל כל הכתוב כל מה שתבעו וכחש ונשבע בו חייב (להשביעו) [להשיבו] ונמצאת גם תשומת יד בכלל מכל אשר ישבע עליו לשקר והזהירה תורה והשיב. ואמר רב נחמז אמר רבה בר אבוה לרבות תשומת יד להישבון. י ומשנינן אין כדקאמרת